

„Postmoderná morálka“ – plod humanizmu

Niečo o „morálke“

Vymedzenie pojmu: Ľudia neraz chápajú pojem „morálka“ („etika“, „mrvnosť“) veľmi nepresne, väčšinou zúžene. My ju tu budeme chápať v tom najširšom zmysle – ako **sústavu noriem správania sa ľudí** (iba ľudí; pretože o morálke nemožno hovoriť u žiadnych iných živých tvorov), resp. ako **záväzné pravidlá ich vzťahov k iným ľuďom** (k jednotlivcom i k spoločenstvám ľudí), ale i **k celému stvoreniu** (k svetu, prírode) a **k Stvoriteľovi** – *Pôvodcovi* všetkého, teda aj *sústavy pravidiel, ktorá je nadradená všetkým ostatným pravidlám*. Toto treba zdôrazniť, pretože sústav pravidiel správania sa je veľmi veľa: môžu byť napríklad dané zákonmi štátu a ideológiou v ňom panujúcou, tradíciami rôzneho pôvodu, konvenciami istej spoločenskej vrstvy ľudí atď. Jednotlivé sústavy sa môžu veľmi podstatne líšiť (dokonca si môžu odporovať), ich dodržiavanie sa vyžaduje rozličným spôsobom a s rôznou dôslednosťou, často represiou – trestami (od miernych až po trest smrti); inokedy vylúčením zo spoločenstva, odobratím istých výhod a pod. Preto aj ich dodržiavanie tými, na ktorých sa vzťahujú, nebýva rovnako dôsledné. A to sme dosiaľ uvažovali iba o sústavách pravidiel platiacich v istej historickej dobe, v istom konkrétnom „kulturnom prostredí“. Čo potom možno hovoriť o rozdieloch morálky v spoločenstvách vzdialených (historicky alebo geograficky, kultúrne, nábožensky)?

Zanechajme však históriu a nám vzdialené oblasti sveta, cudzie kultúry, a uvažujme o „našej“ morálke, platiacej v krajinách tzv. „západnej civilizácie“. Mnohé storočia (u niektorých národov dokonca takmer celé dve tisícročia) sa tu vyvíjala morálka pod vplyvom kresťanstva (resp. židovstva).¹ Teda zákony štátov, ale i tradície, hoci sa v priebehu dejín menili, a sú do istej miery rozdielne v jednotlivých národoch a regiónoch, majú rovnaký základ – kresťanský (to platí napr. aj o zákonoch, ktoré boli prijaté parlamentmi štátov s vládnucou ateistickou ideológiou). Aj keď, pravdaže, v jednotlivostiach došlo k rôznym odlišnostiam, deformáciám, vyššie uvedené tvrdenie vcelku platí. Môžeme teda – ak poznáme kresťanskú morálku (presnejšie Božie normy správania sa, vzťahov) – odlišiť v jednotlivých „sústavách noriem“ pôvodné, autentické od pozmeneného, zdeformovaného, správne od nesprávneho; a ak sa stretneme s rozporami („nezrovnalosťami“), vieme, „čo si máme vybrať“: samozrejme, že „originál“ má prednosť pred napodobeninou, a to nielen preto, že je pôvodný, ale predovšetkým preto, že má „dignitu“, váhu, autoritu (ako správne radí apoštol Pavel: „*Boha treba viac poslúchať ako človeka!*“).

Zložitú situáciu, danú súčasnosťou platnosťou rôznych morálnych noriem, možno teda vyriešiť vlastne celkom jednoducho: skutočne platné, záväzné sú tie, ktoré nie sú v rozpore s Božími pravidlami, s Božím Zákom, ktorého najstručnejšiu podobu nájdeme v desiatich známych pravidlách – „Božích prikázaniach“ (a podrobnejšiu interpretáciu vo výrokoch Ježiša Krista, zaznamenaných v Evanjeliách).²

¹ Obe náboženstvá majú spoločné korene, a teda aj rovnaké základné morálne normy (trochu zjednodušene možno povedať: morálka oboch je založená na Desatore).

² Pozri dokument „Poslušnosť a Prikázania Ježiša Krista“.

Ľudskú myseľ, a teda i jeho vôľu a konanie ovládajú v podstate tri rôzne, často navzájom proti sebe bojujúce sily: pudy, rozum a morálka. Je to akýsi „trojduel“, v ktorom striedavo víťazí niektorý z týchto troch „aktérov“.

Pochopiteľne, že medzi ľuďmi sú obrovské rozdiely, pokiaľ ide o silu i „zaangažovanosť“ jednotlivých „aktérov“ tohto súboja; ba aj u toho istého človeka v jednotlivých obdobiach života a v rôznych situáciách sa víťazstvo môže prikláňať raz na stranu jedného, inokedy iného „aktéra“.

Ak však človek dospeje k takému stupňu poznania, že za najvyššiu autoritu pri svojom rozhodovaní považuje morálku – nie hocikakú, ale zhodujúcu sa s Božími normami –, potom „trojduel“ v jeho duši v podstate ustáva: víťazí morálka (ktorá je vlastne totožná s Božími požiadavkami na kvalitu vzťahov človeka voči Bohu a iným ľuďom – tak, ako ich nachádzame v Písme), podporovaná múdrosťou (v ktorú sa transformoval rozum po nadobudnutí dostatočného poznania a skúsenosti). Pravdaže, to súvisí s mnohými okolnosťami: predovšetkým s vierou (nielen s jej prítomnosťou v srdci človeka, ale najmä s jej kvalitou, opravdivosťou), ďalej s rozumnosťou (či múdrosťou človeka), a pravdaže i s vekom – v mladom veku sú pudy veľmi silným „aktérom“, v staršom, naopak, prevažujú vedomosti a skúsenosti, ale i „zrelosť“ viery (teda rozum a morálka).

Prvých dvoch „aktérov“, t.j. pudy a rozum, si dnes nebudeme všimáť (podrobnejšie sa im venujem v niektorých svojich knihách), a sústreďíme sa najmä na morálku, a to na „morálku“ panujúcu v dnešnej, tzv. „postmodernej dobe“

Niečo o výraze (prívlastku) „postmoderná“

Čo znamená výraz „postmoderný“?

Iste ste sa s týmto slovom už stretli, možno v spojení „postmoderné umenie“ (alebo – kultúra, – spôsob života a pod.).

K pôvodu slova:

Slovo „moderný“ znamená približne to, čo „súčasný“, zodpovedajúci dnešnej dobe (jej požiadavkám, jej predstavám, vkusu). Na rozhraní 19. a 20. storočia vznikol umelecký smer, ktorý bol v tom čase „súčasný“, moderný, a preto ho nazvali „moderna“. Ale móda (i modernosť) sa mení, a tak za krátky čas sa dovtedy moderné umenie, architektúra, stalo nmoderným. A kohosi napadlo nazvať tento „nový trend“ „postmoderným“ (takým, čo „prišiel po modernom“). Je to výraz vlastne nezmyselný: veď ak moderné je súčasné, „dnešné“, potom po dnešnom môže prísť iba „zajtrajšie“. Ale aká bude móda zajtra, aký bude vkus v budúcnosti, to nikto nevie.³ No názov sa ujal. A po čase sa tento výraz dokonca rozšíril aj na iné ako umelecké skutočnosti (smery, tendencie, realitu).

Možno by sme mohli výraz „postmoderný“ chápať aj ako „supermoderný“ (taký, čo je „modernejší ako moderný“) alebo ako „futuristický“ (taký, čo obsahuje „prvky budúceho“),⁴ v oboch prípadoch by bol zmysel slova „postmoderný“ blízky výrazu „ten najpokrokovejší“. Ibaže skutočnosť bola úplne iná – protikladná: veci (umenie, myslenie, názory) označované ako „postmoderné“ takmer napospol niesli znaky regrese (nie progresu), teda degenerácie.

³ A ak už mal použitý výraz s týmto etymologickým základom, potom malo byť to, „čo prišlo po moderne“ nazvané „postmodernové“ alebo „postmodernistické“, nie postmoderné.

⁴ Tak to zrejme myslel aj samotný autor názvu.

V tejto súvislosti chcem pripomenúť, že v tzv. „Tretej ríši“ (v nacistickom Nemecku) toto umenie naozaj „oficiálne“ nazvali „degenerovaným umením“. Absolútne nesúhlasím s tým, čo sa vo vtedajšom Nemecku dialo (nielen v politike, propagande, praktickom živote spoločnosti, ale i v umení); no v tomto – v pomenovaní umenia, ktoré si vtedy razilo cestu do sveta – podporované (nie nezištné) istou, veľmi vplyvnou skupinou umeleckých kritikov a publicistov – boli, podľa môjho názoru, vo vtedajšom Nemecku oveľa presnejší, výstižnejší, ako tí, čo sa pridržali „všeobecného“ názvu „postmoderné“ (ktorý, v sebe, pravdaže, zahŕňal množstvo rôznych „umeleckých -izmov“, združujúcich väčšie či menšie skupiny „umelcov“ a už zmienených „zainteresovaných“ publicistov a „kritikov“, alebo „oslovoval“ snobov, ktorí sa vždy hlásia k tomu „najnovšiemu“, „najmodernejšiemu“).

Ale nemienim sa tu venovať umeniu (napokon, čo bolo treba povedať kvôli objasneniu pojmov, bolo už povedané);⁵ vráťme sa teda k „postmodernej morálke“ a životnému štýlu (resp. k paradigme, ktorá ovláda tento životný štýl i morálku).

Ako už bolo povedané, „západná kultúra“ (je to termín nepresný, ale bežne používaný) dosiaľ stojí (i keď dnes už zďaleka nie tak pevne ako kedysi) na kresťanských základoch; vyvíjala sa po stáročia pod silným vplyvom kresťanskej (resp. židovskokresťanskej) morálky. Stala sa „štandardom“ správania sa – súčasťou nielen „tradícií“ a „pravidiel slušnosti“, ale bola akosi „zabudovaná do svedomia“ všetkých (pravdaže, s výnimkou tých, ktorí žiadne svedomie nemajú); stala sa dokonca základom ústav a celej legislatívny štátov, dokonca i tých, ktorých vlády sa ku kresťanstvu nepriznávali, či dokonca proti nemu bojovali. Skrátka „vychádzalo sa z nej“ (aj keď často nie zámerne, ale akosi „podvedome“). V konaní jednotlivcov i inštitúcií tu bolo niečo, čo stanovovalo „čo sa patrí (sluší), a čo nie“, čo je akceptovateľné, a čo odsúdeniahodné.

Pravdaže, každé pravidlá (aj tie najlepšie) sú do istej miery obmedzujúce. (Veď ak by tomu tak nebolo, načo by boli pravidlá?) Obmedzujú svojvoľu, obmedzujú také správanie, ktoré by mohlo škodiť iným (niekedy i samému porušovateľovi pravidiel). To však nie obmedzovanie slobody! Naopak je to niečo, čo zaručuje slobodu pre všetkých, zabraňuje tomu, aby niekto „v mene vlastnej slobody“ obmedzoval slobodu iných.

Na svete je však mnoho egoistov, ktorým sú záujmy (i sloboda) iných ľahostajné. Tí vždy pociťujú pravidlá (akékoľvek!) za obmedzovanie „vlastnej slobody“ a búria sa proti nim. História ľudstva – tá „veľká“, ktorá sa dostala do učebníc dejepisu, i tá „malá“, ktorá je zaznamenaná v kronikách obcí, spolkov, alebo nie je zaznamenaná vôbec, no i tak ovplyvňuje životy rodín i jednotlivcov – je plná príkladov takýchto vzbúr a ich dôsledkov. Prvú takú vzburu (porušenie pravidiel) zaznamenáva Biblia: už prvý človek porušil pravidlá, a následky boli katastrofálne – pociťujeme ich dodnes.

Nechuť k dodržiavaniu pravidiel sa neprejavovala iba občasnym ich narušením, ale nadobudla postupne (aspoň v istých kruhoch) charakter organizovaného odporu – vznikla akási opozícia, a tí jej príslušníci, ktorí mohli ovplyvňovať verejnú mienku (filozofi, spisovatelia, politici), začali naplno využívať (zneužívať) svoj vplyv: svoje názory („zásady novej morálky“), motivované egoistickými záujmami, ale zabalené do obalu pekných fráz (napr. o slobode, bratstve a rovnosti všetkých ľudí), zasievali do „úrodnej zeme“ – do mysli vzdelancov, neskôr i prostých ľudí.

Z ich hľadiska bolo dôležité predovšetkým „pomenovať nepriateľa“ a používať „správny slovník“. Tým nepriateľom sa stala cirkev. Treba povedať, že nebola napádaná celkom bezdôvodne. Cirkev už totiž dávno stratila svoj pôvodný charakter – zo „spoločenstva služby“ sa pretransformovala v „inštitúciu moci“. Jej praktiky často

⁵ O ňom podrobnejšie píšem vo svojej knihe „Kultúra Západu v agónii...“

nemali nič spoločné s učením, ktoré hlásala; ba dokonca aj to, čo hlásala, bolo neraz vzdialené učeniu Krista, na ktorého sa odvolávala, bolo rôznymi nebiblickými dogmami pozmenené, deformované.

Poznámka: Tieto pomery v cirkvi viedli k tomu, že sa stále častejšie aj priamo v nej ozývali hlasy, volajúce po náprave. Nešlo tu však o taký druh opozície, o akom bola reč vyššie; táto vnútrocirkevná opozícia nebola motivovaná egoistickými pohnútkami „oslobodenia sa od pravidiel“, nebola zameraná proti morálke; naopak, snažila sa reformovať (znova sformovať) to, čo bolo deformované – učenie i morálku.

Nezamietať si preto tieto dve opozície. Predstavitelia oboch opozícií sú často nazývaní „humanisti“; treba však zásadne rozlišovať medzi kresťanskými a ateistickými („svetskými“) humanistami. Pretože ich motivácie, ciele i metódy boli diametrálne odlišné.

„Svetská opozícia“ nebojovala proti tomu, čo bolo v cirkvi zlé, ale proti cirkvi ako takej; nebojovala iba proti chybným, ale proti všetkým jej doktrínam, proti jej učeniu. A keďže v centre jej učenia cirkvi vždy bol a je Boh, začala bojovať proti Bohu. Áno, za hlavného „nepriateľa“ vyhlásili humanisti Boha. A hnutie „ateistických humanistov“⁶ stále silnelo a šírilo sa do celého civilizovaného sveta; no takmer výhradne medzi vzdelancami. Bolo treba preniknúť „medzi masy“, bolo treba nájsť slová, heslá, ktoré by „oslovovali“ a nadchýnali.

Heslá, „správne slová“ totiž samy osebe dokážu neraz ovplyvniť „masy“ viac, než ich obsah, podstata (a tú podstatu, obsah možno nakoniec kedykoľvek dodatočne „upraviť“). Samotný názov hnutia „humanizmus“ je jedným z týchto slov, zavádzajúcich termínov. Môže znamenať všeličo: základom je lat. slovo *homo* (človek), resp. *humanus* (ľudský). Humanizmus sám seba obyčajne charakterizuje ako „sústavu názorov (ideológia) uznávajúcu hodnotu človeka ako osobnosti, jeho práva na slobodu a šťastie, na rozvoj jeho síl a schopností, a považujúcu zásady rovnosti, spravodlivosti za normy medzi ľuďmi“. Veľmi pekné! Niet divu, že nachádzal (už len kvôli svojmu názvu a vlastnej peknej definícii) množstvo stúpencov. V skutočnosti však humanizmus znamená to isté, čo ateizmus. Ak teizmus znamená sústavu názorov založenú na rešpektovaní Boha, a ateizmus je jeho opakom (t.j. sústavou názorov, ideológiou založenou na popieraní Boha), potom i humanizmus je opakom teizmu – ateizmu, ba je dokonca jeho organizovanou a najbojovnejšou zložkou. Zosadil Boha (aspoň vo svojich predstavách a prianiach) z trónu, a namiesto Boha (*Theos*) *ta dosadil človeka (homo)*. A podľa toho sa i správal (a správa): snaží sa znevažovať alebo popierať Boha, vyvyšovať človeka (jeho schopnosti a možnosti, ale i jeho kompetencie) nadovšetko, na samý vrchol – namiesto (i na miesto) Boha! Človeka! Ale akého/ktorého človeka? Veď ľudí je veľa, a medzi nimi sú obrovské rozdiely. No predsa toho, ktorý je vodcom (je „TOP“), a ktorý vlastne aj podľa „zákona prírody“ (selektie) má na to právo. A tu naraz končia frázy o rovnosti, bratstve a slobode! (Spomeňme si na konkrétne príklady presadzovania týchto „hodnôt“ – hesiel v dejinách; napr. na heslá a prax, ale najmä dôsledky Veľkej francúzskej revolúcie; alebo na praktické uplatňovanie tzv. „socialistického humanizmu“ v sovietskom Rusku i u nás).

História nás skrátka poučila, k čomu uplatňovanie pekných hesiel o slobode, rovnosti a bratstve vedie: k hekatombám obetí – ľudí usmrtených v bojoch a na popraviskách.

Pre koho vlastne platila tá sľubovaná sloboda, rovnosť, bratstvo? Pre girondistov, jakobínov? Veď všetci bojovali (donesedávna ešte spolu, „bok po boku“) za tie isté idey – za slobodu,

⁶ Chcel by som poznamenať, že slovo „ateistický“ v tejto súvislosti nie je celkom primerané, pretože tento „humanizmus“ nebol v pravom slova zmysle iba ateistický (t.j. bezbožný), ale bojovný – bojoval, a to veľmi agresívne *proti (anti)* Bohu; bol teda *antiteistický*.

rovnosť, bratstvo. A podobne to bolo napr. aj v prípade „leninovcov“ a „trockistov“. (Po týchto skúsenostiach vznikol dokonca aj ľudový aforizmus: „Pri revolúcii padajú hlavy, a dodatočne sa zisťuje, že to neboli tie správne“).

Niekomu sa možno zdá, že to bola iba náhoda, že iba akousi nevysvetliteľnou „iróniou osudu“ na popraviskách končili často tí najradikálnejší „bojovníci za slobodu, bratstvo, rovnosť“, a že ich katmi boli ich „bratia“, bojujúci s nimi za „slobodu a rovnosť“; no všetko svedčí pre to, že je to skôr zákonitosť! Lebo „raj na zemi“ – slobodnú a šťastnú spoločnosť nemožno budovať bez Boha a Jeho pravidiel.

Nechceme tu však opisovať notoricky známe historické udalosti – najhroznejšie príklady „neľudskosti“ popáchané v mene „ľudskosti“. Radšej spomeniem udalosti a súvislosti menej známe (alebo aspoň také, ktoré nie sú podrobne opísané v učebniciach dejepisu), ale sú rovnako (možno i viac) závažné; a to v rôznom zmysle – pozitívnom i negatívnom.

Koniec 18. storočia:

F. Schiller (1759–1805). Tento veľký nemecký (a svetový) básnik bol veľkým bojovníkom za slobodu. Francúzske Národné zhromaždenie mu dokonca priznalo za jeho zápas proti tyranii francúzske čestné občianstvo. Ale zakrátko dvaja signatári tejto menovacej listiny skončili pod gilotinou. Schiller otrávený týmito „revolučnými excesmi“ nahrádza (v básni Slová viery) heslo „voľnosť (sloboda), rovnosť, bratstvo“ novou trojicou: „voľnosť, cnosť, Boh“. Vidí totiž, že sloboda bez Boha a cnosti (morálky) nič neznamená; pretože také poňatie slobody je vždy vlastne „právom silnejšieho“ (čiže neprávom a neslobodou).

Nezdá sa vám, že sa to nezmenilo ani po viac ako dvoch storočiach? Že aj u nás je často sloboda chápaná ako „právo silnejšieho“ – v politike, ekonomike, a vôbec v medziľudských vzťahoch?

Druhá polovica 20. storočia:

„**Hippies**“. Toto hnutie vzniklo v šesťdesiatych rokoch min. storočia zdanlivo spontánne. V skutočnosti bolo dôkladne pripravené a režírované. A aj po jeho zániku sú mnohé jeho „myšlienky“ epigónmi jeho iniciátorov dodnes umelo živé. Aj u nás. Bol (a je) to typický plod ideológie „humanizmu“. Jeho hlavné heslá boli:⁷

„**Sloboda**“ – zdanlivo v absolútnom ponímaní, no v skutočnosti tu išlo o slobodu pre nich, iba pre nich (a to vo všetkom, vrátane užívania drog); čo na tom, že svojím správaním obťažovali a obmedzovali slobodu iných? Ich chápanie slobody pretrváva dosiaľ; i enormné rozšírenie drog, ohrozujúcich nielen zdravie ich užívateľov, ale aj „zdravie“ (fungovanie) celej spoločnosti, je do značnej miery ich „dedičstvom“.

„**Láska**“ – opäť v svojráznom poňatí: FREE LOVE – „voľná láska“; v skutočnosti neviazaná promiskuita, ktorej dôsledky sa zakrátko ukázali – nielen vo sfére morálnej a sociálnej (rozpad rodín, množstvo detí vyrastajúcich „divoko“ bez výchovy v rodinách), ale i biologickej a patologickej (nebezpečné pohlavné choroby, najmä smrteľná AIDS, nadobúdajú miestami charakter epidémii).

„**Súlad s prírodou**“. Hlásali: sme „súčasťou prírody“, našimi príbuznými sú teda všetky zvieratá (resp. v širšom ponímaní všetky živé organizmy) – a to užitočné i škodlivé, dokonca i výslovne nebezpečné (ba práve tie sú často preferované).

I dnes mnohí ľudia idú až tak ďaleko, že namiesto detí si zaoštarávajú tzv. „rodinných miláčikov“ (najrôznejšieho druhu; nielen tradičné psy a mačky, ale aj nebezpečné hlodavce, do-

⁷ Autorom ich „zásad“, ktoré sa stali akousi „ústavou“ hippies bol americký „filozof“ Max Ehrmann (1872-1945)

konca jedovatej hady). A samozvaní tzv. „ochranári“ chránia všetko, predovšetkým ale to, čo je škodlivé, nebezpečné človeku; napr. veľkých dravcov, lykožrútov a pod. Alebo robia neuveriteľný krik (a odvolávajú sa pritom dokonca na EÚ ako „arbitra“) kvôli bažinám (mokradiam) – liahňam nepríjemných a nebezpečných komárov, ktoré by mali ustúpiť tak prepotrebnej dialnici. Ešte šťastie, že keď žili naši predkovia, neboli v móde „ochranári“, inak by sa nemohli kľčovať lesy a odvodňovať slatiny, nebolo by poľnohospodárskej pôdy, ciest a železničných tratí (pretože pri ich výstavbe by sa nutne museli „narúšať“ vzácne biotopy“).

„Móda“ (predovšetkým, ale nie výhradne obliekania). Jej hlavným znakom je odvrhnutie tradičného, konvenčného, a dôraz na extravagantné, ktoré upúta nie estetickou a praktičnosťou, ale výstrednosťou.

Ide tu často o priame popretie, nihilizáciu toho, čo je krásne a praktické. A týka sa to nielen vecí, vnímaných zrakom, ale aj sluchom. Mám na mysli nové smery tzv. „hudby“ (predovšetkým, ale nie výhradne, patriacej k tzv. „pop...“) s rytmom i melodikou (ak vôbec možno ešte o „melodike“ hovoriť, pretože tu často ide o zjavnú kakofóniu), ktoré sú absolútne cudzie naturelu Európanov.

Pravdaže, okrem hippies tu bolo mnoho iných podobných hnutí, kultov verejne vystupujúcich proti kresťanstvu a jeho morálke (spomeniem aspoň tzv. satanistov).

Takéto hnutia oslovujú hlavne mladú generáciu, ktorá má prirodzenú tendenciu „hľadať nové“, búriť sa proti „tradičnému“ (táto vlastnosť sa, pravdaže, nemusí vždy prejavovať negatívnymi dôsledkami).

No demontéri „starej“, kresťanskej morálky sú systematickí, zameriavajú sa nielen na mladú generáciu (i keď tej venujú, pochopiteľne, najviac „pozornosti“), ale aj na iné vekové a záujmové skupiny ľudí.

Na ľudí strednej generácie viac než móda a spôsob života hippies, alebo muzika rock a rollového, psychodelického a udergrounového typu, alebo smiešne rituály satanistov, pôsobí to, čo ukája ich majetnícke a egoistické pudy.

Tu sa „osvedčuje“ najlepšie tzv. „sociálny darvinizmus“. Pravda, aby sa stal „priateľným“, musí byť najprv naočkovaný do mysli ľudí „pravý“ (biologický) darvinizmus. A tak sa obrovské úsilie venuje (cez školy, médiá, najmä televíziu, a iné „kanály“) šíreniu, propagácii prastarej, dnes už na obe nohy krívajúcej Darwinovej hypotézy. Podľa nej je selekcia – prírodný výber (kde silnejší a prispôsobivejší vždy zvíťazí) akýmsi „prírodným zákonom“. No už zakrátko po publikovaní Darwinovej knihy „O vzniku druhov...“ začali niektorí aplikovať tento „prírodný zákon“ („zákon prirodzeného výberu“) aj na ľudskú spoločnosť (napr. na ekonomiku, politiku, sociálnu oblasť): konkurenčný boj (v tom najširšom slova zmysle) mal byť prirodzeným, a tým najlepším mechanizmom riadenia ľudskej spoločnosti. Pre solidaritu a morálku tu nebolo miesta. A hoci sa niektorí tzv. „kresťanskí evolucionisti“⁸ pokúšali implantovať isté zásady solidarity do systému „trhovej ekonomiky a politiky“, veľa sa nezmenilo, lebo ich snahy boli zväčša nesystémové (išlo napr. o rôzne jednorázové „dobročinné akcie“, zakladanie dobrovoľných spolkov, nadácií, zbierky a pod.).⁹

⁸ Tak bývajú označovaní, hoci je to nezmysel; kresťanské učenie a darvinizmus sú totiž absolútne navzájom inkompatibilné. (Výraz „kresťanský evolucionista“ je podobne nezmyselný ako napr. „horúci ľad“ alebo „suchá voda“).

⁹ Systémové opatrenie sa uskutoční iba ako ústupok – napr. vtedy, ak je ohrozená vládnuca vrstva (vzburami, nepokojmi chudoby alebo inými „neprijímnosťami“). No lepšia ako „hasenie“ a ústupky je „prevencia“, t.j. ohľupovanie a klamanie nespokojných (často i tým, že sa rôznym výrazom dáva iný význam) – skrátka propaganda.

Prelom 20. a 21. storočia:

Od zmeny politických pomerov v časti Európy koncom 20. storočia ľudia očakávali mnoho. Až príliš mnoho...

„Sloboda“, „ľudské práva“, „demokracia“ (ozajstná, nie tá „ľudová“, ktorú komunisti tak skompromitovali) – to boli slová, ktorými sa ľudia nadchýnali.

Ale zopakovala sa situácia, aká tu bola pred zhruba polstoročím: po vojne sa ľudia nadchýnali slovami „mier“, „pokrok“. Boli to vzácne pojmy: veď čo bolo vzácnejšie ľuďom, ktorí prežili kataklyzmu strašnej vojny, ako mier; a po čom túžili viac ako po pokroku, ktorý by ich vymanil z hmotnej i duchovnej biedy povojnových časov. Avšak slová mier a pokrok zakrátko v teórii i praxi komunistických agitátorov a indokrinátorov nielen zdevalvovali, ale nadobudli úplne iný význam. „Bojom za mier“ sa stala „práca za vybudovanie socializmu“, pokrokom bolo „zničenie (alebo aspoň oslabovanie) prehnitého imperializmu“. Vznešené pojmy mier a pokrok strácali postupne vierohodnosť i obsah, a nakoniec boli každému už iba na smiech.

Teraz (u nás po novembri 1989) teda prišli nové vznešené výrazy (heslá): „sloboda“ a „ľudské práva“; a tie, podobne ako kedysi „mier“ a „pokrok“, teraz, po desaťročiach neslobody a potlačania práv, ľudia počúvali ako lahodnú hudbu. Ale ukazuje sa, že sa situácia opakuje. Zákonite! Týmito slovami sa dnes všeličo zakrýva, ich význam sa stáva viacmyselným, často rozporuplným, okrem toho si ich hocíkto privlastňuje, a to na úkor iných.

Pár príkladov:

– Napríklad diskusia o celkom banálnej záležitosti – o tom, či sa v reštaurácii má fajčiť, alebo nie: nefajčiari argumentujú „svojím právom na čistý vzduch“, fajčiari „svojím právom zafajčiť si“. Kto má pravdu? Netrápte sa úvahami: veď aj tak v podobných prípadoch majú zväčša pravdu (a teda i „právo na slobodu“) tí, ktorí majú v parlamente lepšiu (t.j. silnejšiu) „lobing“.

– Súdne procesy sa odkladajú pre malicherné procesné nedostatky (pravdepodobne zámerne spôsobené práve preto, aby proces bolo možné odložiť, a po istom čase obvineného bez odsúdenia prepustiť). Obhajujú sa takmer výlučne práva obžalovaných a odsúdených (oveľa menej často poškodených), často sa prepúšťajú z väzby zločinci „pre procesné chyby“, lebo inak by boli „porušené ich práva“; a pritom sa ignoruje právo tisícok slušných ľudí na život (keďže ten je ohrozený práve nepotrešanými vrahmi).¹⁰

Právo býva porušované často práve tými, ktorí by mali dbať o jeho dodržiavanie. Na súdoch sa málokedy prihliada na to, čo vyplýva „z ducha zákona“ (aký zámer mal zákonodarca), ale sa bazíruje na banálnych formálnych („procesných“) záležitostiach.

Duch zákona napr. káže zločince odsúdiť, urobiť ho (aspoň počas väzby) neškodným pre spoločnosť; ale bazírovanie na formálnych nedostatkoch (napr. pri predĺžení zadržania obžalovaného čo i o jeden deň), je v podstate robenie si posmechu z tohto „ducha zákona“, a naviac to dáva možnosť špekulantom narežirovať rad procesných nedostatkov (alebo rôznych odvolaní, napr. „pre zaujatosť súdu“, odloženie pojednávania pre neprítomnosť jedného z desiatok predvolaných) a z iných „dôvodov“ „naťahovať“ súdne procesy tak, aby bol zločinec napokon voľný natrvalo.

¹⁰ Veľmi podobné je to, keď niektorí bojujú (takmer vždy úspešne) „za práva medveďov (či iných šeliem) na premnoženie“, čím sa vlastne upiera právo nevinným ľuďom na život a zdravie, ohrozené týmito šelmami.

– Mnohí si slobodu vysvetľujú tak, že môžu slobodne okrádať (veď koľko ľudí prišlo z týchto dôvodov o svoje úspory, o byty a pod.). Prítom sa všetko deje v súlade so zákonom (pravdaže, svojsky interpretovaným, „prekrúteným“).

Zo spoločnosti sa skrátka vytráca povedomie, že sú veci, o ktorých sa niekedy povedalo: „*To sa jednoducho nerobí*“ (*to sa nepatrí*). A to ani vtedy, keď to priamo nie je v rozpore so zákonom. Skrátka: *žiť sa má nielen v zhode so zákonom, ale aj s morálkou*.

Čítal som, že v jednom americkom štáte odsúdil súd istých rodičov za to, že odmietli kúpiť svojmu dieťaťu kolobežku, a to na základe obžaloby, že porušili „práva svojho dieťaťa“. Ale kde sú tu práva rodičov, napr. ich právo na to, aby mohli vychovávať svoje dieťa tak, ako to považujú za najlepšie? Možno vyššie uvedený príklad u niekoho vyvolá úsmev, ale rôzne zásahy do práv rodičov vychovávať svoje deti podľa svojho vedomia a svedomia (a teda i trestať ich, ak si to zaslúžia) sa praktikuju (aj keď dosiaľ nie celkom „dôsledne“) už aj u nás.

Výchova detí je zložitá, a veľmi zodpovedná vec. Každé dieťa je iné, a rozdielne musia byť aj spôsoby (metódy) jeho výchovy. Tieto odlišnosti zákon nemôže postihnúť, preto by do tejto sféry (i iných podobných) nemal zasahovať štát (výnimkou by boli azda iba prípady zjavne patologických vzťahov medzi rodičmi a deťmi). Tu by mali platiť iné pravidlá – etické (najlepšie zásady kresťanskej morálky).

– Dnes sú obdivované a preferované tzv. „cerebrity“, t.j. ľudia úspešní, bohatí – tí čo zvíťazili v seľkčnom (konkurenčnom) boji, a to nezávisle na tom, akým spôsobom to „vítazstvo“ dosiahli. Slabí sú považovaní často za príťaž. Niekedy sa napr. objavujú priame narážky, aké je to zlé, vlastne „nespravodlivé“, že „produktívna časť spoločnosti musí živiť dôchodcov“. Nozaj „veľká nespravodlivosť“! A či dnešní dôchodcovia v celkom nedávnej minulosti neživilí práve tú dnešnú „produktívnu časť“, a či sa skrátka táto sebavedomá „produktívna časť“ nestane odkázanou na ďalšiu generáciu? Skrátka, či prestalo platiť, čo platilo odpradáva, a čo tak pekne vyjadruje poviedka „O troch grošoch“? Občas však aj „cerebrity“ urobia niekoľko pekných prehlásení, alebo uskutočnia nejakú benefičnú akciu. Občas! Taká je realita. Taká je morálka, založená nie na solidarite, resp. kresťanskej láske k bližným, ale na sociálnom darvinizme (vlastne na egoizme).

Dosiaľ opísané metódy demoralizácie (demontovania morálky) sú zamerané najmä na ľudí ľahko manipulovateľných, zväčša „neveriacich“.

Slovo „neveriaci“ dávam do úvodzoviek, pretože neveriaci ľudia vlastne neexistujú; každý v niečo verí, nemusí to byť Boh, ale napr. rôzne nezmysly a klamstvá, ktorými sa dal zviest, oklamať; preto namiesto „neveriaci“ by bolo lepšie hovoriť o ateistoch, antiteistoch a satanistoch. Pritom za ateistov treba považovať ľudí, ktorí sú voči Bohu ľahostajní (sú to „bežobžníci“) – neveria v Neho, a preto ani proti nemu nebojujú. Antiteisti a satanisti však otvorene proti Bohu bojujú. Teda nemožno o nich povedať, že v Boha neveria – bolo by predsa nezmyslom bojovať proti niečomu čo neexistuje;¹¹ oni sa skrátka postavili na stranu Jeho odporcov, nepriateľov. Satan je prvým, najväčším Božím odporcom, je „vodcom opozície proti Bohu“ (hebr. slovo *sátán* má skutočne význam *odporca, nepriateľ*, ale tiež *obviňovateľ* a *zvodca*); preto všetkých otvorených i skrytých nepriateľov (odporcov) Boha je možné nazývať satanistami (a tak slová antiteista a satanista sú v istom zmysle synonymá).

Ale demontéri morálky sa zameriavajú aj na „veriacich“, vrátane kresťanov (aspoň na tých naivných alebo vlašných – takých, ktorí sa síce hlásia k viere v Boha, ale

¹¹ Platí o nich to, čo povedal ap. Jakub: „...*veria, ale sa desia*...“. A pretože sa Boha desia, bojujú proti Nemu (v zmysle toho známeho „najlepšou obranou je útok“).

v podstate nevedia, alebo nerešpektujú, čo taká viera „obnáša“, čo vyžaduje a ako sa prejavuje). Pripravili im „vieru“, ktorá ich „uspokojí“, a pritom ich „oslobodí“ od „poviazanosti“ pravidlami, prikázaniami, morálkou. Pripravili im „novú vieru“, ktorá býva označovaná najčastejšie anglickým výrazom „New Age“ (čo v preklade znamená „Nový vek“). Novopohanské hnutie New Age má dokonca niekoľko foriem, odnoží, takže si každý môže vybrať podľa svojho vkusu; v niektorých z jeho variant sú dokonca zamontované aj niektoré kresťanské prvky (alebo aspoň výrazy, slová, ktorým sa tu však dáva iný význam, obsah) – ide teda o tzv. „synkretizmus“ (t.j. nesúrodú „mixtúru“ z prvkov, ktoré sú navzájom inkompatibilné, nezlučiteľné).

Podstatou všetkých variant New Age je viera v tzv. reinkarnáciu (prevteľovanie),¹² ktorá je prevzatá z pohanských náboženstiev (hinduizmu a budhizmu); prevzatá, ale nie úplne, hnutie New Age si ju totiž prispôsobilo. Zatiaľ čo hinduisti a budhisti prevteľovanie pokladajú za akúsi hrozbu, preto sa mu chcú vyhnúť – ukončiť kolobeh prevteľovanie v nirváne, t.j. ničote (budhisti) alebo v splynutí s brahmom, t.j. akýmsi „všehomírom“ (hinduisti), – „newageistickí“ vodcovia (učitelia, ideológovia) prevteľovanie pokladajú za veľmi pozitívnu vec: v budúcom živote sa vraj budeš mať lepšie, budeš mať vyššie postavenie, alebo – ak si tento život zbabral (i keď si bol zlý, nemravný) – v budúcom živote budeš mať šancu všetko napraviť. „Ak je to tak“ – domnieva sa naivný stúpenec hnutia Nový vek – „načo sa mám teraz obmedzovať morálkou, bude na to čas neskôr (v niektorom z budúcich životov)“. Zdá sa neuveriteľným, že takéto absurdné, naivné predstavy dokázali zlákať milióny ľudí (ovplyvniť ich mysle a zničiť ich vieru), a že sa títo ľudia neraz stále ešte považujú za „kresťanov“.

Demontáž morálky teda prebieha po mnohých líniiach, je zamerané na rôzne cieľové skupiny ľudí, a treba povedať, že vcelku „sa jej darí“. Dôkazom je absencia morálky prakticky v celom tzv. civilizovanom svete, čiže v tej časti sveta, ktorá je taká pyšná na svoju „západnú kultúru“. Nie je tu miesto podrobne opisovať, ako táto „západná kultúra“ dnes vyzerá (podrobnejšie o tom píšem vo svojej knihe „Kultúra Západu v agónii...“), pripomeniem iba niektoré skutočnosti:

Sociálne dôsledky humanistickej (ateistickej) morálky. Pretože práve ony sú najviac, najtlačšie pociťované „slabými“, teda tými, ktorí tvoria početne najväčšiu časť našej spoločnosti. Ony však zd'aleka nie sú jediným dôsledkom dnes u nás vládnucej paradigmy, vylučujúcej zo života spoločnosti kresťanské morálne zásady.

Ostatné prejavy „demoralizácie“ (demontovania morálky) v našej spoločnosti môžu odhaliť ľahko každý, ak si napríklad pozorne prejde desiatimi prikázaniami, pri každom popremýšľá, aké dôsledky prináša jeho ignorovanie, a porovná si to s našou realitou. Zistí pritom nasledujúce skutočnosti – jasné známky odmietania morálky, ktorá bola ešte dedovaná v nás ctená a aj (aspoň zhruba) dodržiavaná:

neúcta k autoritám (nielen k Bohu, ale aj k rodičom, učiteľom a iným prirodzeným autoritám) a *porušovanie zákonov* (nielen Božích, ale všetkých zákonov a predpisov, ktoré konkrétnemu jedincovi v konkrétnej situácii „nevyhovujú“);

¹² Ide o naivnú predstavu, že po smrti človeka (alebo iného živého tvora) sa jeho duša presťahuje do iného (môže to byť človek, zviera, hmyz, či dokonca rastlina). Do čoho sa presťahuje, a aký bude jeho „budúci osud“, záleží od tzv. karmy: ak žil dobre, jeho budúci život bude lepší, príjemnejší (bude napr. bohatý), ale ak žil zle, jeho budúci život bude horší (bude chudobný, bezvýznamný, bude trpieť, či dokonca nevteliť sa do človeka, ale do zvierat'a).

bezohľadnosť, neváženie si ľudského života. Nejde tu iba o postoj k potratom, k eutanázii, ale – ako už bolo hovorené – napr. aj snaha „chrániť“ nepriateľov človeka (zločincov, nebezpečných dravcov, živočíchov prenášajúcich nebezpečné choroby a pod.),¹³

promiskuita a pornografiou zamorené prostredie (so všetkými následkami: rozpadom rodín, šírením pohlavných chorôb, vrátane najnebezpečnejšej z nich AIDS),

kradnutie a okrádanie (nielen krádeže a lúpeže, „výpalníctvo“, ale aj „legálne okrádanie“ rôznymi organizáciami, obchodníkmi, podnikateľmi, dokonca niekedy i štátom);

klamanie a podvádzanie, ale aj tolerovanie šírenia otvorených klamstiev médiami. Tieto klamstvá sa týkajú takmer každej oblasti života: nejde iba o známe klamstvá politikov, ale možno sem zaradiť napr. aj propagovanie evolučnej teórie pri zamlčaní jej nedostatkov, ktoré ju vlastne robia neverohodnou, nepoužiteľnou, ďalej falošnú reklamu, a najmä bežnú (už spomenutú) prax dnešnej justície, keď namiesto presadzovania spravodlivosti (a práv poškodených) sa často všemožnými prostriedkami marí uplatnenie spravodlivosti (robia sa rôzne „právne kľučky“, aby sa dosiahla beztrastnosť zločincov) atď.

manželská nevera, zmocnenie sa cudzieho majetku podvodom, alebo prekrútením zákona (či využitím „medzier“ v ňom); tieto javy boli aj v minulosti, boli však výnimočné a vždy sa pociťovali ako niečo nenormálne; dnes sme však dospeli k tomu, že väčšina spoločnosti ich pokladá za „normálne“, stali sa „bežnými“ a veľmi častými. Je napr. známe, že v istých kruhoch spoločnosti sa dnes manželská nevera „toleruje“, ale namiesto toho sa prísne odsudzuje (a zosmiešňuje) žiarlivosť (dôsledok nevery).

Kresťania musia žiť v takejto spoločnosti; ved' čo iné im zostáva? Ak sú to však úprimní a zásadoví ľudia, musia sa tu cítiť ako akísi „cudzinci“ – ľudia obklopení svetom, ktorý je nielen cudzí, a neraz i nepriateľský. Očakávajú však oprávnené, že cirkev, resp. cirkvi, v ktorých hľadajú svoj domov, a teda aj istú oporu, ochranu, ale aj ich zástupcovia v rôznych svetských organizáciách a úradoch, budú v ich mene tlmočiť a presadzovať (pokiaľ je to len trochu možné) v spoločnosti (a to na rôznych fórach i v inštitúciách výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci) to, aby boli rešpektované aspoň hlavné, základné princípy morálky, aby boli skutočne dodržiavané, nie iba proklamované. A to nielen kvôli nim, t.j. v záujme kresťanov, ale kvôli všetkých, teda v záujme celej spoločnosti. Inak jej hrozí rozvrat (ako nám to ukazujú početné príklady z histórie, keď nielen veľké hnutia, organizácie, ale aj ríše, svetové mocnosti zanikli, keď morálny rozklad v nich dosiahol istú neúnosnú hranicu)

M. B. Benjan

¹³ Občas si kladiem otázku: Nie je to iba vec času, keď „ochranári“ začnú ochraňovať všetky organizmy, i tie najmenšie – mikroorganizmy (vrátane choroboplodných mikróbov)? Znamenalo by to asi vyhlásenie kampane proti používaniu dezinfekcie, antibiotík atď.

Darček pre Vás:

Desiatky publikácií zadarmo

Radi by sme Vás upozornili, že teraz máte možnosť si pozrieť a gratis („free“) stiahnuť desiatky dokumentov v elektronickej podobe – vo formáte **PPS** („prezentácie“) a v **PDF** (články, fakty, úvahy). Stačí jednoducho kliknúť na názov zvoleného dokumentu v zozname, ktorý nájdete po zvolení voľby „**mimoknižné publikácie**“ (v sekcii „**Prejsť na:**“) na web-stránke:

www.knihy-benjan.sk

Ide o originálne publikácie s mnohými (často málo známymi) *faktami o pravde, poznávaní, ale aj o lži, podvádzaní a manipulovaní; o vede a viere; s faktami a úvahami o svete, o Bohu, ale i o Vás.* V mnohých pps dokumentoch („prezentáciách“) tiež nájdete *unikátne fotografie a krásne melódie.*

Okrem toho na tejto web-stránke nájdete **PONUKU KNÍH**, kde je vyše 20 titulov, ktoré si môžete objednať a ktoré nikde okrem u nás (a v internetovom kníhkupectve MARTINUS.sk) nedostanete. O knihách si tu môžete prečítať podrobné informácie – nielen o ich rozsahu, formáte, cene a špeciálnych zľavách, ale aj o ich obsahu (t.j. anotácie); z niektorých z nich sú dokonca k dispozícii aj ukážky (úryvky).

(Pozn.: ak ste túto informáciu dostali e-mailom, nemusíte otvárať váš prehliadač, stačí jednoducho kliknúť na tu uvedenú webovú adresu, t.j. na: www.knihy-benjan.sk).

So srdečným pozdravom

MBKB

mb@knihy-benjan.sk